

Kontrollert brenning av lyng.

- Kystlynghei holder på å forsvinne fra norsk natur.
- Utgjør et vesentlig bidrag til kystens biologiske mangfold.
- Er avhengig av helårsbeite og regelmessig brenning for å holdes i hevd.
- Har i flere tusen år vært en del av kystbefolkningens næringsgrunnlag.
- Lyngbrenning var en integrert del av kystlandbruket til innpå 1900-tallet.
- Er i dag en 'glemt' kunnskap.

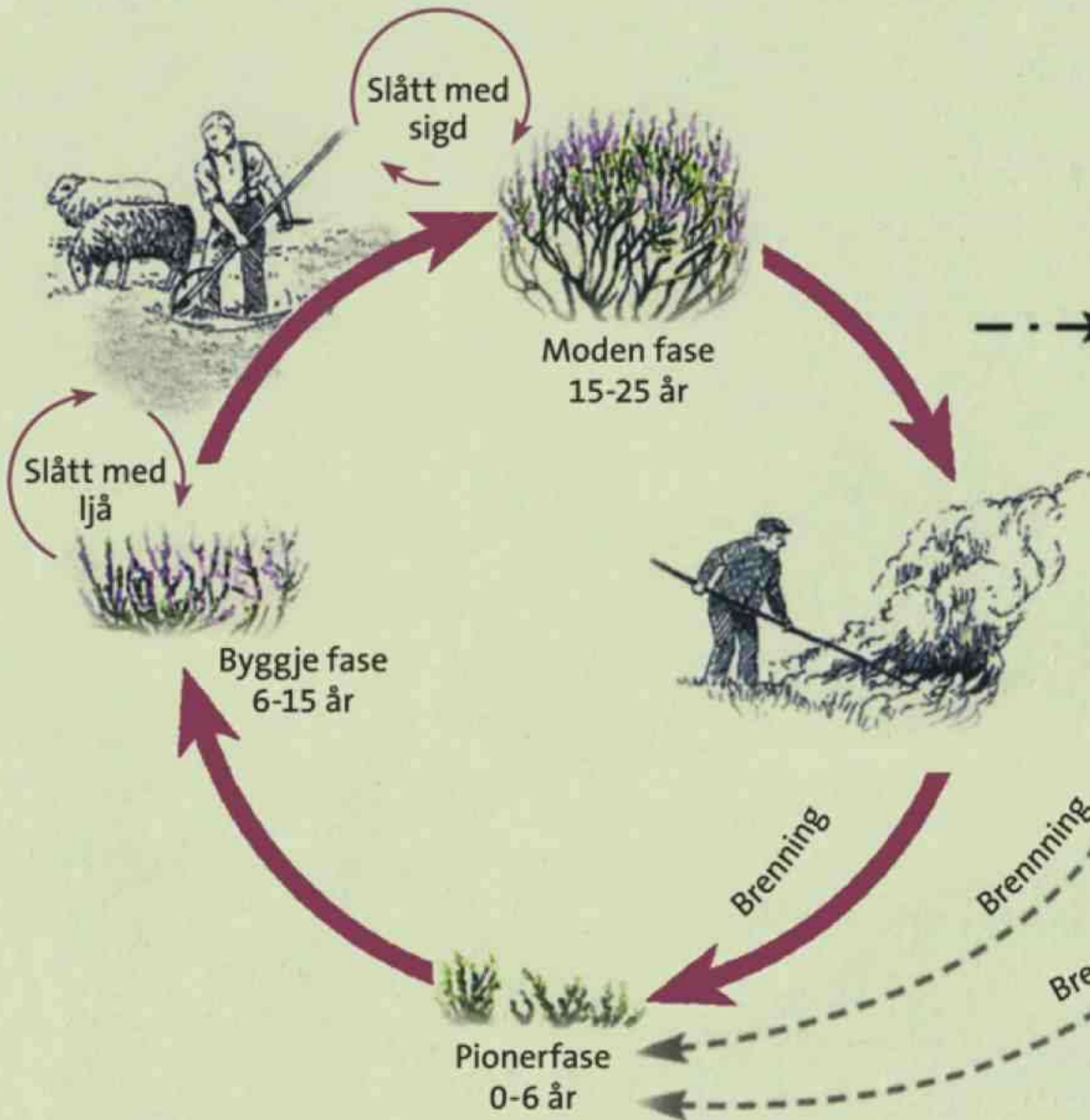
Kystlynghei er avhengig av helårsbeite for å holdes i hevd.

Lyngbrenning har vært en integrert del av kystlandbruket i flere tusen år.

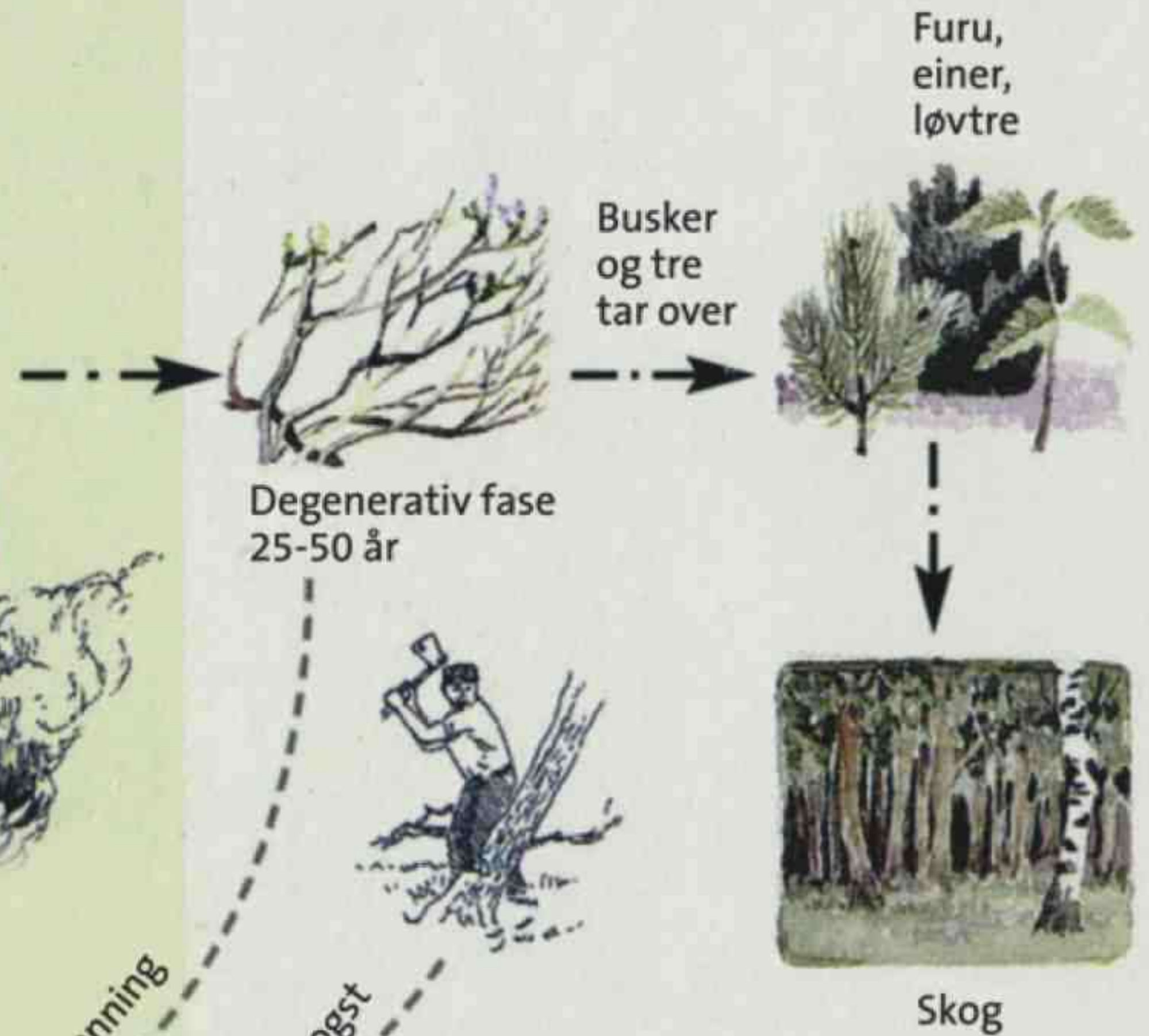
TRADISJONELL LYGHEISYKLUS

KONTINUERLEG BEITING

NÅR DRIFTA OPPHØYRER

LITE ELLER INGA BEITING

- TRADISJONELT LYGHEILANDBRUK
- LYNGHEIA GJENSKAPAST
- DRIFTA OPPHØYRER

Kystlyngheiene forsvinner

- Gjengroing pga nedgang i utmarksbeite.
- Skogplanting og spredning fra plantefeltene.
- Overflategjødsling og oppdyrking.
- Opphopning i jordsmonnet av nitrogen fra luft og nedbør.
- Nedbygging (veier, vindmøller, industriutbygging).

Gammel, grov og døende lyng.

Einer tar over lyngheiene når de ikke holdes i hevd.

Gammel lynghei i vanhevd.

Lyngen blir fortrent av busker og trær.

A photograph of a forested hillside. The foreground and middle ground are dominated by a dense stand of young spruce trees, which appear to be part of a plantation. The trees are green and have a conical shape. The background shows a hillside covered in a mix of vegetation, including what appears to be lichen heath (lyngheiene) and some taller, more mature trees. The sky is clear and blue. The overall scene illustrates the natural spread of spruce trees from a plantation into a natural habitat.

Gran sprer seg fra plantefeltene ut i lyngheiene.

Ved nitrogenopphopning i jordsmonnet blir lyngen utkonkurrert av høyvokst gress.

Austrheim 1975.

Samme sted i 2005 etter 30 år uten drift.

Konsekvenser av gjengroing

- Tapte beitekvaliteter og produksjonsmuligheter.
- Tap av biologisk mangfold.
- Tap av kulturarv og opplevelsesverdier.
- Redusert fremkommelighet.
- Økt fare for ukontrollerte villbranner. Landskapet blir mer brannfarlig.

Kontrollert lyngbrenning

- Gir foryngelse av lyngplanten og bedre kvalitet på beitenene.
- Stimulerer frøbanken og gir høyere arts mangfold.
- Hindrer uønsket oppslag av busker og trær. Reduserer gjengroing og faren for ukontrollerte villbranner.
- Brenning i mosaikk gir best effekt for beitekvalitet og mangfold. Skaper dessuten nettverk av branngater ved fremtidig brenning.

Ung røsslyng i januar. Den beites mest om vinteren.

Nybrent l ynghei.

Brenning i mosaikk er fordelaktig.

Beitedyr tiltrekkes av nyspirende lyng.
Spesielt viktig for utegangersau i vinterhalvåret.

Frøspiring av røsslyng.

A close-up photograph showing a young, green, bushy plant growing from a dark, gnarled tree root. The plant has small, dense leaves and is surrounded by a forest floor covered in wood chips and rocks. The lighting is bright, suggesting a sunny day.

Rotskudd av røsslyng første år.

Eldre rotskudd av røsslyng.

Nyspirende klokkeling.

- Lyngbrenning må utføres i vinterhalvåret (høst/vinter/tidlig vår).
- Brenning på denne årstid en velsignelse for kystlyngheiene.
- Ikke vanskelig å kontrollere ilden så lenge brannen er godt planlagt.
- Skade på røtter, frøbank i jordsmonnet eller fugle/dyreliv unngås.
- Brannvesenet skal varsles på forhånd om hvor og når det skal brennes.
- Mellom 15. april og 15. september er det ikke lov å sette fyr uten brannvesenets tillatelse.

- Spill på lag med det lokale brannvernet.
- Prøv å involvere dem i lyngheidriften.
- Brannmannskapene trenger trening med landskapsbranner.
- Regelmessig kontrollert lyngbrenning er forebyggende brannvern.

Aktiviser det lokale brannvernet.

Godt samarbeid mellom lokalt brannvern
og villsaulag.

- Berørte grunneiere må alltid informeres. Spesielt viktig der felles beitelag bruker beiteområder som tilhører andre.

Planlegging

- God planlegging før brenning er svært viktig.
- Bestem hvor stort område som skal brennes.
- Finn ut hvor og hvordan det skal tennes på.
- Planlegg hvordan ildfronten skal vandre gjennom terrenget.
- Vær sikker på hvor og hvordan ilden skal slukke.
- Vurder behovet for å lage branngater.

Opptenning ildfront.

Ildfront på vandring mot høyre.
Bakre flammer slukkes på bakketopp.

Hold kontroll på sidene.

Ved sidekontroll, se til at alt slukker.

Manglende sidekontroll. Slukkes fra begge sider bakfra!

- Ilden tar kraftig tak og sprer seg hurtig i motbakker.
- Ingen hensikt å forsøke slukking der.
- Vent på bakketoppen.
- Der går energien til værs og ilden blir lettere å slukke.

Ilden fatner kraftig i motbakke.

Vent på toppen med å slukke.

Ilden mister energi på
baketopp.

Ilden er lett å slukke på bakketopp.

A wide-angle photograph of a rugged, mountainous landscape. The terrain is rocky and covered with sparse, low-lying vegetation, including small shrubs and patches of moss. The sky is overcast and grey. A large, white, sans-serif text overlay is positioned in the lower center of the image.

Ilden er slukket!

Hvis brannen ikke skal gå til topps.

- Rydd en branngate så høyt oppe i bakken hvor brannen skal stoppe.
- Brenn en smal stripe like nedenfor branngaten og se at den holder.
- Når avgrensningen er sikker (også på sidene), kan du gå lenger ned i bakken og sette fyr.

Bruk av branngater.

- Branngater lages der man vil at ilden skal stoppe.
- Ilden kan kontrolleres med naturlige begrensninger som bart fjell, vann, bekker og myrdrag.*
- En vanlig kjerrevei kan være nok.
- Hvis vegetasjonen er høyvokst (einer, krattskog) må branngaten ryddes med ryddesag, beitepusser e.l. Om mulig kan den fuktes på forhånd.
- I lavere vegetasjon er det enkleste å brenne branngater mot vinden!
- *: Ved barfrost må myrdragene sjekkes, her er oftest mye gress som lett tørker opp og da stanses ikke ilden.

Ildfronten styres mot sjøen.

Bart fjell stopper ilden.

En enkel kjerrevei kan stoppe ilden.

Branngate brennes mot vinden. Medvinds flammer slukkes med en gang, motvinds når gaten er bred nok.

Branngate brent mot vinden. Ildfront deretter opptent fra venstre som medvindsbrann.

Samme sted, ildfront stanses av branngate.

Vind.

- Brenn aldri i sterk vind. Vindstille og vekslende vindretning er heller ikke bra.
- Ilden suger luft og forsterker eksisterende vind.
- Hvis tørt nok - brenn mot vinden. Da er det lettest å holde kontroll, og resultatet blir best.
- Hvis ikke - bruk vinden til å styre ilden.
- Ved medvindsbrann: Vær nøye med hvordan ildfronten skal stoppes.
 - Mangler naturlige avgrensninger, lag branngater. Start brannen der du vil den skal stoppe. Begynn forsiktig og jobb deg gradvis opp mot vinden.

Brenning mot vinden er lett å kontrollere og gir best effekt.

Brenning mot vinden. Ilden stopper ved bart fjell i bakgrunnen.

Opptenning mot vinden fra sti.
Medvindsflammer slukkes umiddelbart.

Ildfronten beveger seg opp mot vinden.

Medvindsbrann. Branngate i bakgrunnen.
Brannen startes forsiktig der den skal stoppe.

Samme sted. Når avgrensingen er sikker, kan man gå opp mot vinden og setter fyr på større felt.

- Brenn aldri alene. Ha nok mannskap (minst 5 personer og oppover, avhengig av terreng og vegetasjon).
- Alle må ha slukningsredskap. Brannsmekker anbefales.
 - Bruk rolige, bestemte bevegelser, flammene skal kveles, ikke slås ihel.
 - Ikke løft smekkene for høyt, da kan du komme til å kaste glør bak deg og spre brannen.
- Bruk klær som tåler ild og varme. Husk beskyttelse av hode og hender.

Personen i bakgrunnen løfter brannsmekken for høyt.

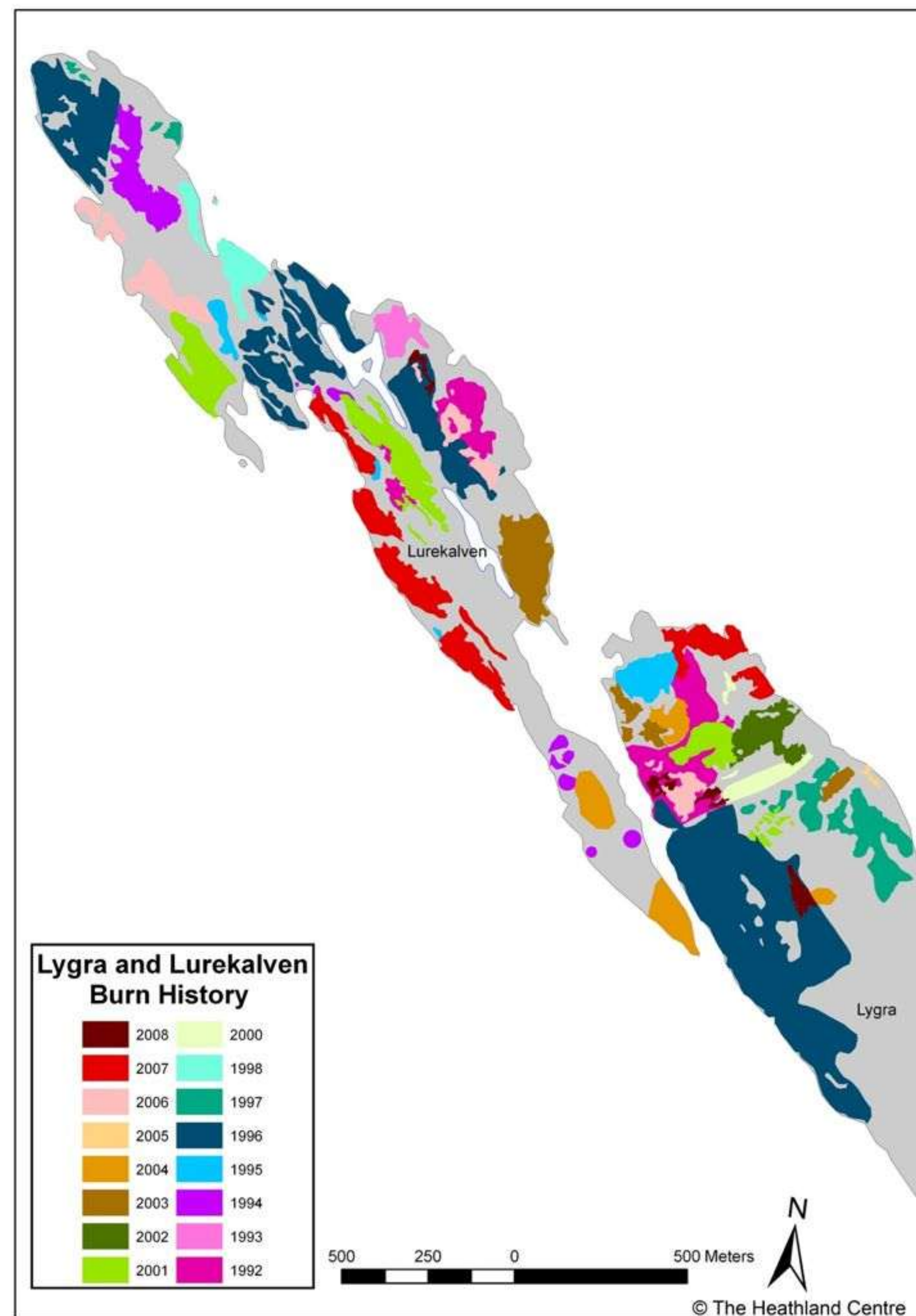
- FORLAT ALDRI EN RYKENDE BRANNFLATE.
- VÆR SIKKER PÅ AT BRANNEN ER HELT SLUKKET FØR DU FORLATER STEDET.

Forlat aldri en rykende brannflate.

- Brenn i mosaikk.
- Det gir best beitekvalitet gjennom hele året.
- Mosaikkbrenning gir de beste resultater for biologisk mangfold.
- Med slik brenning vil tidligere brannflater danne et nettverk av branngater og dermed lette kontrollen med nye branner.

16 år med brannmosaikk
på Lyngheisenteret,
totalt 1500 daa.

Brenning av tørrgress.

- Gammelt tørrgress er ekstremt lettantennelig.
- Ilden sprer seg mye raskere i tørt gress enn i lyng. Lett å miste kontrollen.
- Gressbrenning må planlegges like grundig som lyngbrenning.
- Gress må brennes mot vinden!
- Viktig med nok folk.
- Tilstrekkelig slukningsutstyr må være tilgjengelig.

Gjengroende lyngheier gjør landskapet brannfarlig.

Aktiv drift med brenning og beite er forebyggende brannvern.
Sammenlign med andre siden av gjerdet og forrige bilde.

Veldrevne lyngheier er god brannberedskap.